

Mumtāz
Aderbajgan
edebijjaty

15

ULB Halle
001 737 872

3/1

D! Fei 29460

(15)

Nur für den Lesesaal

9/12

سلمان ممتاز

15

آغا باقر سیروانی

آذر نشر

باکو — ۱۹۲۸

894(09)
M-91

آذربایجان ادبیاتی

آغا باقر سیروانی

اون ایکنجی عصر (هجری)

آذرشر

باکو — ۱۹۲۸

Fai 29465

خاتمه و...

نمبره...

1911

تالیفات اسلامیة

مطبعة سینده باسیلدی

آذر نشر
مطبعة سینده باسیلدی.

(نتیجه)

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

باکو تارکووی و بالشوی مارسقوی کوچه لریک کنجینده نمره ۱۶ | ۳۶

سای 3000

سفارش 1239

باش مطبوعات مدیرلکی 5171

آقا باقر شیروانی

منبر که آنده خطبه دیوب پاک ماك لر
مطر بلر ایندی آنده اوخورلار غزل منزل
(آقا باقر)

(واقف) معاصرلرینک بری ده آقا باقر در. ئوز وقتینک مهم شخصیتلریندن اولان یو شاعر حقینده تاسف اولسون که، معلوماتیم چوق آزدرد. یالکز اون ایکی واون اوچنجی عصر لر ه عائد بعض (جونک) لرك کومکی—یاردیمی ایله اونک شیروانی هم ده (واقف) معاصری اولدیغی معین ایدیله ییلیر. (آقا باقر) ك تك بر بهاریه سینی تاپا بیلن (میرزا یوسف قره باغی) اونی واقف معاصری عد ایتمشدر که، بو دوغرودر. بو کون الده اولان باشقا جیریق، قوپوق یاپراغلارک بعضی لرینده ده (من کلام آقا باقر شیروانی) قیدی ایله بهاریه سی یازیلمشدر. یالکز شیروانی (میرزا نجف قولی) مشفق تخلصک دفتر چه سی کنارینده (بن حاجی صفر علی شیروانی) علاوه سی کوزیمه دکمشدر. بو علاوه (آقا باقر) ک شیروانی اولدیغینی قوتلندیرمکله برابر آتاسینک آدی (حاجی صفر علی) اولماسینی دا آیدینلادیر. کنجه لی (میرزا مهدی ناجی) مستملکاتیندن اولان بیر مجمو عه ده ده (آقا باقر) شیروانی کوستریلمشدر. آدولف بیرژه، مجتهد زاده و کوچرلی بو سیمادن بی خبر درلر. کوچرلی مجموعه ۱) سینه (میرزا یوسف) درج ایتدیکی شعرک بر نیچه سطرینی ایسته مه یه — ایسته مه یه کوچوره رک شاعرک نه ئوزینی نه ده سوزینی بکنمه مشدر. حالبو که تامامیسنی بو کتابچامزرا کوچره جکمز او شعر (آقا باقر) ک باشقا شعرلری کبی بکرو (نوزمین) در. هله (ترجیع بند) ی (معشر مستزاد) آدلاندیرماق— ئوزی — ئوزلیکینده بر خطادر که کوچرلی بو خطانی یاپمشدر. بز یوقاریداسادیلادیغمز ماخذلردن یالکز اوچ نقطه نک آیدینلاشماسینی کوروریک.

برنجی: آقا باقر هجری اون ایکینجی عصرک شاعریدر.
ایکینجی: آنادان اولان یری شیرواندر.

اوچنجی: شعرده ایشلتدیکی تخلصی ده همان ئوز آدی اولان (باقر)در. آقا باقر
شعرلرینک برینده (سید نسیمی)یه پیرویلک ایتمشدر. احتمال که بو اونک کنج لک چاغی
ایمش. بونی شعرک موضوعی قورولوشی دا کوسترمه ده در. هر حالدا بو پیرویلک فکرا
دکل شکلا اولمشدر که، بوندان (حروفی) مسلکینده ایمش فکری میداناسورولمه مه لیدر.
(آقا باقر)دان متأثر اولانلاردا واردر. دیده، فاتح و ذاکر اونک تاثیرینده اولمشلار.
شکی لی کریم آقا (فاتح)ک:

أهل زمانه ترک قیلوبدر رضای حق
یوز دونده روب طریق حیادن یواش — یواش

مغرور قیلماسون سنی ایدل بو دهر دون
ال چک اویان بو عیش و صفادن یواش — یواش

تحریر قیلدی کاتب دیوان ذوالجلال
کیتمک کرک سرای فنادن یواش — یواش

مشاطه وار خازن تقدیر زیب ایچون
درین نثار قیلدی صبادن یواش — یواش
و قاسم بک ذا کرک

زور ایتدی دهر محنتی جانه یواش — یواش
جسم اولدی تیر چرخه نشانه یواش — یواش (۱)
مطلعلی غزللری تمامیه (آقا باقر)ک آشغیداکی مطلعله
باغلانندی گوش صوت و صدادن یواش — یواش
کوز خیره لندی دوشدی ضیادن یواش — یواش
باشلانان غزلینه نظیره در. میرزا نصرالله بک (دیده)نکده

ماشالله فصل کلستان در
روی زمین لاله و ریحان در

(۱) بو غزلک تمامینی اوقوماق ایستیه نلر (آذربایجان ادبیاتی سای: ۸ ص ۱۸۰ مراجعت بویورمالیدر).

مطلعلی (بهاریه) سی آقا باقرک

بیر بیله موسمه بهار چاغده
حیف دکل باش قاله تپراغده

مطلعلی (بهاریه) سینه سویله نیلمش کوزه ل بر نظیره در. (آقا باقر) ک شعرلری چوق
کمیاب والده ایتمکده ممکن دکلدر. برایکی شعرینک (قابل) تخلص حاجی کاظم بکک
حافظه سیندن اولدیغینی ایشتمشدیم. بو کون قابلك حال حیاتدا اولوب اولما دیغیندان خبریم
یوقدر. (واقف) ک معاصرلری میدانا چیقدیجا او دورک داها آیدینلاشا جاعی بللی در.
بز گاه— گاه او دوردن ده بحث ایده جکر که (میرزا یوسف قره باغی) اوسیمالردن
تمامیله بی خبر اولمشدر.

سلمان ممتاز

باکو ۱۰ اوقتیابر ۱۹۲۷

Handwritten text, likely a continuation of the letter or a separate note, written in a cursive script. The text is faint and mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

مثنوی

المنت لله که مراد اولدی میسر
بزم ایچره مکا اوغرادى رعنا ایکی دلبر
ییری کونش ایدی بریسی ماه منور
دوتمشدی قرار ایکیسی بیر برجده برابر
دوشمش ایکی برقک شفقى مجلسه یکسر
حسن ایچره ملکدرمی دیوم یا پری پیکر
یوخ یوخ غلط ایتدیم دخی اعلا دخی بهتر

ساقی منی اولدیردی بو عشق ایله بو سودا
دولدر ایچه لوم باده کلرنک مصفا
الحق که زیبا یارادوب قادر یکتا
مهتاب جمالنده قارالمش یدو بیضا
ایلر نه کوزل شعشعه حسن تجلا
تا وار جهان چشم جهان کورمیوب اصلا
بیر برجده بیر ماه اولا بیر خورشید و خاور

ساقی دوت الیم بسدی منی سالمه ایاغه
یاندیمسه اکر مونجه یتر نار فراقه
پروانه صفت چوخدا تنم یاخمه چراغه
وه نام خدا سلسله نظم و نساغه
بو بزمدده ایچ ذوق ویرور نشاء دماغه
باغ غنچه لبه آغ بوخاغه آل یکاغه
من ایلر ایدیم جانمی بونلاره صداغه
جان تقدی اکر اولسه ایدی الدهه میسر

تا واقف حال اولدی دل اسرار نهانه
اودلاره دوشن شمع کیمی چکدی زبانه
جان چیخماغه قصد ایلدی کلدی داهی جانه
یوز فکره باتوب عقل کنه کیتدی کمانه
لیلا ایله شیرینمی کنه کلدی جهانه
بکزر بولارک سوزمکی بیر سرو چمانه (۱)
بیر غیر کوزلرده تاپیلماز بو نشانه
قاش یای اوله یوز آی اوله رخ لاله احمر

الحمد سکا کیم مکا ای قادر سبحان
قیلدک نظر مرحمت پاککی احسان
اولدیقه دونن من بو ایکی مهوشه مهمان
کوردیم دوشه نوب باغ و چمن صحن کلستان
آچمش ایکی گل غنچه سی تازه ترو خندان
هم ناز و نزا کتلی همی آفت دوران
هم عشوه لی هم غمزه لی هر سرور خوبان
بیر کردنی مینا قولی شمشاد قدی عر عر

جمع اولسه اکر بیر یره محبوبه عالم
اولماز او غزالان و جاهتده بو چم خم
حیرتده قالار نوع ملک فرقه آدم
به به نجه لهجه نجه شیوه نجه کور کم
من بونلاره مشتاقدیم از روز مقدم
حاشا اوله (باقر) داهی بیر اوز کیه همدم
شیرین دهن و طوطی مقال و دیلی زمزم
غیغبری کلدر یوزی نسرین سمبیر

(۱) چمان: ناز ایله ساللانا — ساللانا یورون دیمکدر.

ترجیع بند

بهاریه

بر بیله موسمده بهار چاغده
حیف دکل باش قاله تپراغده
آچ کوزنکی بر نظر آفاقده
کور که نه وار قدرت رزاقده
عرش برین چرخ معلاقده
فرش زمین کور نجه نوراقدہ
غنچه دهان آچوبدی هر باغده
بلبل کله قرشو دانشماقدہ
صولده قرنفل یاسمن ساقدہ
سنبل چمنده شقایق داغده
بر بیله موسمده بهار چاغده
قالمیه حسرت دل عشاقده

کیچور کوننک عیش ایله عشرتده سن
ذوق و صفا ایله بو وحدتده سن
نه قدر که بو عمر دولتده سن
چرخه وفا باغلاما البته سن
سیران ایله باغ نزا کتده سن
بارور اول نخل شرافتده سن
تلخ ایتمه اوقاتنکی محنتده سن
ایله مقام اوج سعادتده سن

اویمه کونکل بو خواب غفلتده سن
آچ کوزنکی بر نظر آفاقدہ

فلک قوروب میزان خوش ترازو
ثابت و سیاره یه ایلر رجو (۱)
مریخ اولوب عطاردہ تندخو
شمس و قمر مشترییه رو برو
زهره باخوب عالمه داغندی مو
انجمن نه فلک ایلر غلو
یعنی شکر نه یخشی موسمدی بو
بیله زمان همیشه اولمز وقو (۲)
ایله کوزیم هر طرفه جستجو
کور که نه وار قدرت رزاقده

حمل تور جوزا برج سرطان
سنبله اسد دخی قوس کمان
عقرب وجدی دلو حوت و میزان
هفت طبق اون ایکی برج آسمان
نظاره یه دوروبدر کرو بیان
مقربان اینرد مستعان
خلد برین روضه باغ جنان
بو فصلده جمله اولور شاد مان
جمع ملائک پری هم حوریان
عرش برین چرخ معلاقده

خورشید عالم آلوب اوزدن تقاب
نشاه سندن چرخه دوشوب آفتاب
قوس و قرح لمعه تیر شهاب
کو کدن یره اندروبدر اضطراب

(۱) شاعر معنایی قافییه یه قوربان ایتمه مشدر.

(۲) وقو: وقوع دیمکدر.

مونه تماشاره اویمش حباب
معشوقه دن عاشق اولوب کامیاب
ژاله ساچوب سبزه یه در خوشاب
سمن سوسن بر بره ایلر خطاب
قزل کلدن عندلیب ایستر کلاب
فرش زمین کور نجه نوراقدہ

کل دوتالم دامن صحرا کونکل
ایلیه لم طرفه تماشا کونکل
ویرمه عمری غارته بیجا کونکل
آلدانما افریدونه اصلا کونکل
قالمز بیله همیشه دنیا کونکل
شام دوتوب باده صهبا کونکل
یوخدو مکر سرنکده سودا کونکل
بر غیر وصل ایله تمنا کونکل
قان آغلامه عندلیب آسا کونکل
غنچه دهان آچوبدی هر باغده

غنچه آچوب نر کس ایله ارغوان
شب شقائق بنفشه و نستران
طوبی خلعت کیوبدی سرو روان
برک شجر لردن اولوب کامران
.....
لاله چکوب کو کسنه داغ نهان
غنچه کیمی باغرینی ایلردی قان
کبک نیچون داغله سالمش مکان
طوطی ایدر قمری یه شرح و بیان
بلبل کله قرشو دانشماقدہ

(1) ...
(2) ...

خاك زمين باتوب مشك و عنبره
نسيم تيز عطر آپاردی هر یره
خوش بشارت يتشدى بلبلره
آچلماق ايامی كلوب كللره
سرماشوبدی كل صبا كل مخمره
چمنده اوخشار سبزه لر لشكره
اوخشار چمن چتر سر عسكره
جقه سنی سوسن اوروبدی سره
سرو همراه اولوبدی نیلوفره
صولده قرنقل یا سمن ساغده

بلبل قوروب گلشنده بر طمطراق
فغان ايدر كلدن اوتری الفراق
دولانسون غنچه كنارینه زاغ
كورسه قووار باغبان ایلر یساغ
سراسر الوان بزه نوب جمله داغ
خیل تحسده (؟) قالوب الفراق (؟)
هر چیچك النده دوتوب بر چراغ
معشوقه كورمكه چكر اشتیاق
كور نیجه بیتاب دوشوب سینه داغ
سنبل چمنده شقایق داغده

طرفه ویروب گلشنه انجام كل
عیش و طرب ایله دولوب جام كل
برق ویرور چهره كلفام كل
عندلیبه بخش ایلیوب كام كل
سانكه قوروب عنادله دام كل
دوتوبدی هر گوشه ده آرام كل

یعنی ایدوب تشریف اقدام کل
شکوفیه یتوشدی پیغام کل
مختصر (باقر) کله ایام کل
قالمیه حسرت دل عشاقده (۱)

(۱) آقا باقرک شعرلرینده کوزیمه ایلشن املانی آیری — آیری اولاراق قاوریدیم وهانسی سینک
دوغرو اولدیغی منه معلوم دکلدرد. ممتاز.

کل

مثنی

چون اولور فصل بهار ایلر اوزین اظهار کل
عندلیب مستی خوانندن قیلار بیدار کل
بلبل شوریده یه تا کوسترور دیدار کل
پس آچار لفظ فصاحت هد هده تکرار کل
سر حساب اولجک کورور هم صحبتین چون خار کل
نالۀ افغان ایله شکسینز اولور بیمار کل
«دست کل پا کل بدن کل چهره کل رخسار کل»

ای طبیبا سویلمه بو دردنگ اولمز مرحمی
آتشی دلسوز اولان دائم چکر رنج و غمی
چورودر چاک کریبانی دمادم کوز نمی
دوندورور قدین کمانه قوس ابروی خمی
بر یانه دوست محنتنده بر یانه ایل مظلمی
فی المثل هر غنچه که بر زاغ دوتمش همدمی
ایلمزمی بو خطادن یارب استغفار کل
«دست کل پا کل بدن کل چهره کل رخسار کل»

وارسه کر ملک جهانده شوخ و شنک نو شخند
شیوۀ رفتاری خوش سرو خرامی دل پسند

كاكلى عشق اهلينه زنار اوله زلفى كمند
سورسه بو سر منزلنك باشينه هر عاقل سمند
حسبتاً لله دورور بالله سوزيم اى مستمند
قدرينى معشوقه نك بل ايليهر عاشق بلند
اولمسيدى بلبل آيا كيم ديردى وار كل
«دست كل پا كل بدن كل چهره كل رخسار كل»

روز عيد اولديقهده بر كون باغدن ايتدنك گذار
بو صدا گوشه يتوب جان حزين اولدى نزار
دوشنوب خاك اهلينك اولدى تنى فرش غبار
ديده غم حسرتيله قويدى چشم انتظار
بر طرفدن شوخ كل رخسار لر دوتمش قرار
بر طرفدن چتر وورمش تازه آچمش تار كل
«دست كل پا كل بدن كل چهره كل رخسار كل»

ساقيا مى وير كه اولدى ايچمكه جامنكده كل
كردشك كلدر دولان دور ايله ايامنكده كل
بر كل شویده (?) كل عيش ايتمه كامنكده كل
هم اوزنك كل هم سوزنك كل هم كوزل نامنكده كل
ينكاقنك كلدر سراسر لعل كل فامنكده كل
قامتنك كلدر قدینك كل جمله اندامنكده كل
ايلمش رخسار آلنك محفلى كلزار كل
«دست كل پا كل بدن كل چهره كل رخسار كل»

مطرب خوشخوان اوخور آلمش الينه تارچنك
بزم آرا دوتمش قدح ساقى مزلف شوخ و شنك

بر بر ایلن بحث ایدر بریان تیهوو تورنک
هر چیچک قورمش کلستان ایچره دام طرفه رنک
(باقر) م کللر آچلمش کلشن ایچره رنک رنک
آه نیلم یوخ ایچینده من دیین سردار کل
«دست کل پا کل بدن کل چهره کل رخسار کل ا».

Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

(۱) آقا (باقر) بو مصرعی فارسجا سویله نیلمش بر غزلدن کوتور مشدرکه، قائلی منه معلوم
دکلدر و حافظه مده قالان فقط بوایکی بیتدر. کمان ایدر مکه (میر محمد علی (صائب)) تخلصک اولا.
ممتاز.

«خال هندو، چشم جادو، زلف کافر، رخ فرنک
ای مسلمان زاده خودرا کافرستان کرده»

دست کل، پا کل، بدن کل، چهره کل، رخسار کل
ای سرت کردم فدا، خودرا کلستان کرده»

غزل

یتدوڪ جهانده جانہ یتوشمز اجل مجل
ای کاش اولہ بو دیر لکہ اولمک بدل مدل

یوخ منده تاب حوصلہ تمکین صبر مبر
اوضاع روز کار قبیح و چپل میل

ازبس یتر خیالہ بیهوده فکر و مکر
قورخوم بودر عقیدہ مه یتسون خلل ملل

عالمده هر بخیل اولوبدر غنی منی
خلق ایچره سر بلند اولوبدر کچل مچل

منعم بیر طعام لذیذ و پیلو میلو
درویش دوغ خشک و فتیر و بصل مصل

تغییر اولوب فتاوی احکام شرع مرع
ملا فقیہ علمنه ایتمز عمل ممل

منبر کہ آندہ خطبه دیوب پاک ماک لر
مطر بلر ایندی آندہ اوخور لر غزل مزل

اهل دهات کلب و حمار او کوز مو کوز
اهل بلاد مفسد قلب و دغل مغل

چيخماق كرك دهات بلاد ملاددن
يكدر كنه بو مرحله لردن جبل مبل

يارب بو اختلاف ندر خلق ملقده
كويا مشيتين بيله ايتمش ازل مزل

(باقر) بو نوع كيم ايلدنك خلقى هجو مجو
كويا جهانده يوخدى سننك تك كوزل موزل

سيفه رالدين رايختا رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه
رطاه رطاه رطاه رطاه رطاه رتبه

یواش — یواش

باغلانندی گوش صوت و صدادن یواش یواش
کوز خیره لندی دوشدی ضیادن یواش یواش

سست اولدی استخوان زنخدان ضعفدن
دندان قالدی اکل غذادن یواش یواش

دیز قوتی کسیلدی اکینی اوچ ایلمک
یعنی ال ایله دوتماق عصادن یواش یواش

ملک بدنده صف چکوب امراض مهلکه
بر بر کلوب ظهوره خفادن یواش یواش

بانو زبان دراز اولوبن اولدی تند خو
غوغا بلند اولدی سرادن یواش یواش

بر ایوده چوخ اوتورسه قوناخ اولماز عزتی
کوچمک کرک بو دار فنادن یواش یواش

بد همنشین صحبتی عمری تباه ایدر
هم آز درر طریق هدادن یواش یواش

عمریم کچوب اراذل ادنای خلقله
محروم خدمت فضلادن یواش یواش

هر کیم تقرب ایستهسه حاکم قپوسنه
دور اولدی بارگاه خدادن یواش یواش

دنیادن اوتری دینینی برباد ایلدی
بدنام اولدی دوشدی حیادن یواش یواش

آخر نفسده (باقر) ه یارب حمایت ایت
قورتار تعرض سفهادن یواش یواش (۱)

(۱) ذا کرک بو غزله نظیره اولاراق

زور ایتدی دهر محنتی جانہ یواش یواش

جسم اولدی تیر چرخه نشانه یواش یواش

مطلعلی برغزلی واردر (آذربایجان ادبیاتی: سای ۸. ص. ۴۴، ۱۸۰ .

مراجعت بویورولا.)

مخمس

(نسیمی) یه نظیره (۱)

سنکا ای سرو سمنبر دیدیلر کرچکمش
 لبکا قند مکرر دیدیلر کرچکمش
 اوزینکا ماه منور دیدیلر کرچکمش
 قامت و قدینکا عرعر دیدیلر کرچکمش
 عارضک برك کل تر دیدیلر کرچکمش

سن منم قدیمی خم ای قدی موزون ایلدنک
 لایقنک دور منکا هر جور که افزون ایلدنک
 یوخسه ظلم ایلمکنک عاشقه قانون ایلدنک
 مسند حسنه اوزنک شاه همایون ایلدنک
 جمع خوبان سنکا (؟) چا کر دیدیلر کرچکمش (۲)

(۱) لبکه اهل نظر جان دیدیلر کرچکمش

آغزیکه ققطه پنهان دیدیلر کرچکمش

(آذربایجان ادبیاتی) سای ۱۰ ص ۱۵۶

(۲) بو مخمس دن بو قدر اوقونا بیلدی.

آذربایجان ادبیاتی

قیمتی	
۶۰ قپک	۱. آقا مسیح شیروانی
» ۵۰ م ۱	۲. ملا پناه واقف.
» ۶۵	۳. نشاط شیروانی
» ۳۵	۴. محمد حسین خان مشتاق
» ۷۰	۵. قوسئی تبریزی
» ۲۰	۶. کربلای آللهی عارف.
» ۲۵	۷. نطقی شیروانی
— م ۲	۸. قاسیم بک ذاکر
» ۲۵	۹. میرزا شفیع واضح
» ۷۵ م ۱	۱۰. سید عمادالدین نسیمی
» ۳۵	۱۱. بابا بک شاکر
» ۷۵	۱۲. عاشق عبدالله
— م ۴	۱۳. ایئل شاعرلری. بیرنجی جلد
» ۲۵	۱۴. مهدی بک شقاعی
» ۲۵	۱۵. آقا باقر شیروانی

بو یاقیندا چاپدان چیقاجا قدر:

۱. میرزا نصرالله بک دیده.

15

قیمتی 25 قراک

15

تالیفات

Fac

29460

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...
21. ...
22. ...
23. ...
24. ...
25. ...

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...
21. ...
22. ...
23. ...
24. ...
25. ...

Сальман Мумтаз

Азербайджанская литература

Ага Багир Ширвани

Азгиз
Баку — 1928

Fai 29460
(15)

9/12
سلمان ممتاز

آغا باقر سیروانی

آذر نشر

باکو — ۱۹۲۸

